

Trst v žarišču mednarodne pozornosti

Nismo več neizobraženo podložniško ljudstvo! - Predsednik vlade Scelba zagotavlja Slovincem, da bo statut uresničen

Zivimo v času, ko je vsa pozornost mednarodne javnosti obrnjena na Trst. Ljudje, ki jim je na srečo pomirjenje med narodi in državami na Jadranu, nas skrbno opazujejo, da bi ugotovili, kako se bo londonski sporazum obnesel v dejanskem življenju. V prvi vrsti se zanimajo, kako se bo izvajal posebni statut v zaščito slovenske in italijanske narodne skupine našega ozemlja, zakaj vsi se zavedajo, da je prav od tega odvisno, kakšno bo bodoče razmerje med sosednjima državama. Ugledni švicarski dnevnik Basler Nachrichten je poudaril, da je statut diplomatska listina, katere pomen sega daleč preko meja naše dežele ter vzbuja upravičeno zanimanje vse Evrope.

SLABI ZNAKI

Italijanska uprava je še premalo časa na našem področju, da bi mogli izreči zanesljivo sodbo o njeni bodoči politiki. Toda prvi njeni koraki na žalost niso naredili najboljšega vtisa na slovensko javnost.

Generalu De Renziju se ni zdelo potrebno, da bi naslovil svoj razglas na prebivalstvo tudi v slovenščini, čeprav je bil po črki in duhu londonskega sporazuma dolžan to storiti. Ko so ga na to opozorili, se je le v toliko vdal, da je poslal vsaki slovenski občini po en prevod v slovenščini, toda sestavljen iz manjših črk, kakor je bil italijanski razglas. Glede Trsta ni hotel popustiti, tu ni dovolil slovenskega prevoda. Ko je tako prekršil statut in užalil Slovence, se je general De Renzi poslovil.

Njegov naslednik in ostali oblastniki so slično ravnali. Župan Bartoli je dal nalepiti svoje obvestilo prebivalstvu izključno v italijanščini. Obnašal se je tako, kakor da bi ne bil nikdar podpisan in objavljen sporazum o Trstu, ali kakor da v tržaški občini sploh ni Slovencev. Ljudje so tudi opazili, kako so se odgovorni italijanski upravniki skrbno ogibali, da bi v svojih izjavah omenili Slovence. Zdelo se je, kakor da jim je silno težko nas imenovati s pravim imenom.

Najhuje od vsega pa je, da so razne tukajšnje organizacije in celo časniki, ki veljajo za glasila vladajoče Krščanske demokracije, napovedali odkrit in odločen boj enakopravnosti Slovencev.

Il Piccolo označuje dvojezičnost, ki jo predpisuje sporazum, za neizvedljivo in za plod slovenske »megalomanije« ali domišljavosti.

Niti pod habsburško Avstrijo — ropota list — si ni nihče drznil vpeljati v Trst dvojezičnosti; že naši predniki so znali vsak tak poskus »s skrajno odločnostjo in zmagovito odbiti«. Stalno so branili vladajoči položaj ita-

lijanščine v teh krajih. Ko je Avstrija l. 1899 dovolila v Pazinu »slovito srbskohrvatsko gimnazijo«, so se proti temu dvignili kot en mož vsi istrski župani, da se kakor v starih časih »rešijo pred vdorom tujih ljudstev«.

„NE OBUJAJTE SPOMINOV NA PRETEKLOST!“

Piccolo bi bil storil bolje, da teh stvari ni omenil. Iz njih izhaja namreč najprej, da je tudi Avstrija bila z nami krivična: zgodovinska laž je, da nas je podpirala na škodo Italijanov.

Po uradnem ljudskem štetju iz l. 1910 je živel v Trstu 59.319 Slovencev in Hrvatov, v resnici pa nad 80.000, kar je pomenilo eno tretjino prebivalstva. In kljub temu je Avstrija ravnala z nami, kakor da nas v Trstu ni, ter trpela popolno gospodstvo italijanščine na občini.

Do razpada Avstrije l. 1918 so se Slovenci zaman borili, da bi dobili v notranjem mestu eno samo osnovno šolo. Če so jih hoteli imeti, so jih morali sami plačevati, medtem ko so se s slovenskimi davki gradile laške šole.

Koga je torej Avstrija podpirala? Italijanske nacionaliste. Nemška in italijanska gospoda je pač »skupaj držala«. Slovenci in

Hrvati smo bili v njih očeh manjvredni ljudje: vratarji, pismonoše, služkinje, delavci, zarobljeni kmetje in rokodelci; oni so pa bili veleposestniki, hišni gospodarji, industrijalci, višji uradniki in trgovci, torej sama »boljša družba«. Nemško in italijansko meščanstvo je skupno branilo svoje stanovske privilegije in držalo delovno ljudstvo v socialni in politični odvisnosti. Slavna tržaška liberalna stranka, na katero je Piccolo tako ponosen, je bila n. pr. nasprotnica splošne volilne pravice za občine in deželne zbore.

Ker so bili Slovenci in Hrvati dolgo časa rarer kmetov in delavcev, je njihova socialna podrejenost bila obenem narodno podložna italijanskemu nacionalističnemu meščanstvu. Tako je bilo mogoče, da si je istrska gospoda drznila protestirati celo proti eni hrvatski gimnaziji v Pazinu, čeprav so Hrvati in Slovenci predstavljali približno dve tretjini istrskega prebivalstva. Tedaj »preprosto« ljudstvo ni prav nič pomenilo, vladala in odločala je le gospoda. Saj se je v istrskem deželnem zboru celo zgodilo, da se je italijanski veleposestnik protivil ustanovitvi hrvatske šole s takimle razlogom: »E chi pascolerà i miei dindi? In kdo bo pasel moje purane?«

Prespali so pol stoletja

Take in slične stvari se niso dogajale le pri nas, temveč tudi v drugih deželah. Nekočliko bolj čudno pa je, da se glasilo Kršč. demokracije še danes nanje klicuje in se z njimi celo hvali. Il Corriere della Sera je pravilno poudaril, da se tržaški nacionalisti vedejo tako, kakor da ne živijo v naši dobi, temveč za 50 let v preteklosti.

Zdi se, da so prespali ves novejši socialni in demokratični razvoj Evrope. Ne zavedajo se, da je napredek Slovencev nujna posledica napredka demokratične ideje ter socialno osamosvojitve delavskih in kmečkih množic v svetu. Je posledica rasti in dozorevanja malih narodov.

Slovenci že dolgo niso več narod nekdanjih poslušnih podložnikov in tudi ne ljudstvo z zaostalo in nerazvito omiko, kakor naši nasprotniki večkrat ošabno namigujejo. Upira se nam, da bi se hvalili, zakaj naš pregovor pravi: Lastna hvala cena mala! Toda ker nas izzivajo, jim moramo povedati resnico.

Ljudska kultura Slovencev je višja od italijanske. Stevilo nepismenih je pri nas zda-

leč manjše kakor v Italiji. Razen na Danskem nikjer ljudje ne čitajo toliko, kolikor v Sloveniji. Naša zemlja je prepletena s tolikimi prosvetnimi društvi, kolikor jih niso v Italiji nikdar poznali.

Ljubljana kulturno v vsakem pogledu presega Trst. Ima stalno opero in dramo, ki ju Trst nima. Ima Akademijo znanosti in umetnosti, na katero Trst niti ne misli. Njena glasbena kultura je na višku. Tržaško vseučilišče se ne more primerjati z ljubljanskim, na katerem predavajo učenjaki svetovnega slovesa.

Stanovanjska kultura Ljubljane je višja od tržaške. Slovenija se tudi industrijsko hitro razvija. Danes pride v Slovenijo na prebivalca več električne energije kakor v industrijsko razviti in napredni Italiji. Slovenci so mlad in udaren narod, ki se mu obeta velika bodočnost.

To smo povedali le zavljo tega, da bi se Bartoli in tovariši preveč ne napihovali in gledali na nas z domišljavim prezirom. Gospodje naj se že enkrat sprijaznijo s stvarnostjo!

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

VELIKE SVEČANOSTI V TRSTU

Dan italijanske armade in zmage nad Avstrijo v prvi svetovni vojni so letos, 4. novembra, praznovali v Trstu. Mesto je obiskal predsednik republike Einaudi. Pred njim so korakale edinice vseh vrst orožja v slovesnem mimohodu.

V Trst je prišlo 70.000 ljudi samo iz Italije; število gledalcev so cenili na skoro 200 tisoč. V mestu je vladal red, le predsedniku vlade Scelbi so med govorom na Glavnem trgu fašisti in šovinisti žvižgali. Je vsaj spoznal, v kako strupenem ozračju živimo Slovenci.

TRŽAŠKI KVESTOR

Med vsemi oblastniki, ki so prevzeli svoje položaje v Trstu, je najboljši vtis na sloši, poveljnik policije dr. Carmelo Marzano. Vensko javnost naredil, kakor se čudno sli.

Rekel je, da so njegova vrata vselej vsakomur odprta. Ne bo treba dolgo čakati v predsohi. Prošnje za potne liste bo reševal v 5 do 7 dneh.

VELIK USPEH ZAPADNE NEMČIJE

Kanceler Adenauer je obiskal Ameriko in ostal tam več dni. Pri tej priložnosti je bila med Ameriko in Nemčijo podpisana pogodba o medsebojnem prijateljstvu, o trgovini in paroplovbi.

S tem je Nemčija dobila mogočnega prijatelja in znatno utrdila svoj položaj v svetu.

NOV MILANSKI NADŠKOF

Pij XII. je imenoval na izpraznjeno škofijsko stolico v Milanu državnega podtajnika msgr. Ivana Montinija. Novi škof in msgr. Tardini sta bila edina, s katerima se je pogovarjal Cerkev vsak dan posvečeval.

Milanska je največja škofija v Italiji. Steje 896 župnij, ima 2.247 duhovnikov in se razteza na 5 pokrajin. Msgr. Montini pozna dobro položaj tukajšnjih Slovencev.

ŠVEDSKA SE OBOROŽUJE

Ta država na skrajnem severu Evrope že okoli 150 let ni imela vojne. Zato je vse svoje dohodke uporabljala le za socialni napredek prebivalstva. Švedska je še danes nevtralna in se noče priključiti nobenemu vojaškemu taboru.

Kljub temu se v zadnjem času hitro oborožuje. V tem letu bodo potrošili v vojne namene kar 360 milijard lir. Švedska bo imela v kratkem sama moderna letala na reakcijski pogon. Postala bo, čeprav šteje le 7 milijonov ljudi, četrta zračna velesila na svetu. Pred njo so le Amerika, Rusija in Velika Britanija.

Zakaj toliko oboroževanje? Vojni minister je v torek rekel, da bi v bodoči vojni Rusija utegnila zasesti dele Švedske in proti tej nevarnosti se mora dežela pravočasno pripraviti.

LEPA ŽIVAL

Na ameriški ladji se je pretekli teden pripeljal v Genovo 16 mesecev star bik, za katerega je kmetijski zavod v Cremoni plačal 22 milijonov lir. Njegova mati Dajs je največkrat odlikovana krava Amerike.

Ko je položil nogo na tla Italije, je korakal ponosno kakor resnični plemenitaš.

AMERIŠKE VOLITVE

Preteklo nedeljo je nad 45 milijonov ameriških državljanov šlo na volišče, da izbere novo poslansko zbornico in eno tretjino senata.

Ta dan se je imelo odločiti, katera od obeh velikih strank bo za prihodnje dve leti imela premoč v ljudskem zastopništvu.

Zmagali so demokrati, to se pravi Eisenhowerju nasprotna stranka. V senatu imajo sedaj 48 sedežev, republikanci 47. Mnogo večja je bila njih zmaga pri volitvah v poslansko zbornico: vanjo so poslali 232 zastopnikov, republikanci le 203.

Kakšne bodo posledice? V zunanji politiki nobenih. Kvečjemu, da se bo Amerika nekoliko približala Rusiji. V notranji politiki bo Eisenhower moral sodelovati z demokrati, kar ne bo težko. Saj je pri zadnjih predsedniških volitvah malo manjkalo, da ni postal kandidat demokratov.

RAZPADANJE KOLONIJ

Poleg Portugalcev so si tudi Francozi ohranili do današnjih dni nekaj kolonialnih posestev v Indiji. To so preostanki nekdanjega tujega gospodstva nad tamkajšnjimi ljudstvi.

V ponedeljek, 1. novembra, je Francija prostovoljno odstopila štiri take kolonije Indiji. Mendès-France je ravnal pametno in slediti bi mu morali Portugalci. Večstomiljonska država ne more trpeti na svojem ozemlju kolonij.

RUSKA PONUDBA

Sovjetska vlada je predlagala, naj bi se zastopniki štirih velesil sestali in razpravljali o zedinjenju Nemčije. Na zapadu sodijo, da bi taka konferenca bila brez koristi, ker Moskva ni v ničemer spremenila svojega stališča do svobodnih volitev v Nemčiji. Kakor vsa dosedanja, bi se torej tudi ta pogajanja končala z neuspehom. Ruski predlog ima le namen zasejati, če je mogoče, needinost med zaveznike.

Najprej naj parlamenti odobrijo pred kratkim sklenjene pariške sporazume o zavezništvu med Nemčijo in ostalimi zapadnjaki, potem bo šele koristno začeti nove razgovore z Rusijo. Dokler upa, da lahko zaveznike razdvoji, Moskva ne bo v ničemer popustila.

BOLGARIJA IN JUGOSLAVIJA

V Beogradu so se pričela trgovinska pogajanja med Jugoslavijo in Bolgarijo. Nov dokaz, da se politika Sovjetske zveze do Jugoslavije spreminja.

Do pred kratkim je jugoslovanske in bolgarske komuniste razdvajalo hudo sovraštvo.

PODEŽELSKI ZRAK

Nemci in Francozi so po trdih pogajanjih pokopali tudi oster prepir o Saarski pokrajini. Pravijo, da je k spravi mnogo pripomogel sveži zrak na kmetih. »Dobra je bila. Isel francoskega ministrskega predsednika,« je dejal Adenauer, »da je preložil razgovore na mirno podeželje.«

Kaj bi bilo, ko bi tudi naši voditelji šli na kmete in se pogodili za složen nastop Slovencev?

SLOVO ŠKOFA SANTINA

Tržaški škof je 3. novembra sporočil javnosti, da je s 26. oktobrom prenehala njegova cerkvena oblast nad cono B. Koprščino, ostalo ozemlje je prišlo pod oblast škofa Nežiča, ki že vodi poreško-puljsko škofijo in stoluje v Pazinu.

Tako je odredila sv. stolica — je rekel msgr. Santin — zaradi duhovne koristi ljudstva. »Zmagala je protikršćanska krivičnost,« je poudaril, toda verniki, od katerih se z holecino poslavlja, bodo ostali »kot draga in sveta stvar« v njegovem sreću.

POSLEDICE ANGLEŠKE STAVKE

Velika stavka pristaniških delavcev, ki je trajala 4 tedne, je prizadela gospodarstvu Velike Britanije 180 milijard lir zgube.

Ker so ladje ležale toliko časa mrtve v lučah, so si tuji industrijanci naročili razne stroje v Franciji, na Holandskem in v Nemčiji namesto v Angliji. S tem je odpadel tudi ves zaslužek, ki ga donša nakladanje in razkladanje ter prevoz blaga, zaslužek zavarovalnic in davčni dohodek države.

Na ladjah so se pokvarile velike množine živil.

MESTO UČENJAKOV

Za njegovega bivanja v Ameriki so nemškega kancelerja Adenauerja povišali v častnega doktorja univerze Columbia.

Vseučilišče je 200 let staro in zgrajeno v sreću večmilijonskega vele mesta New Yorka. Sestavljeno je iz 69 poslopij sredi zelene pokrajine. Ko so ga ustanovili, je imelo 12 slušateljev. Danes obiskuje univerzo 30 do 40 tisoč dijakov in na njej predava 3.300 profesorjev. Velika je kakor pravo mesto.

To je največja univerza v Ameriki. Letos je na njej poleg drugih vpisanih 2000 študentov iz 26 tujih držav. Zastopani so narodi z vseh delov sveta.

PO ČEM JE MLEKO?

Mendès-France je znan, da je vdan pijači, toda namesto vina pije — mleko. Zato je Adenauerja takoj vprašal, po čem je mleko v Nemčiji.

Osupli nemški kanceler je odgovoril, da ne ve. Ravno tako ni vedel njegov pomočnik Hallstein. »Vam bom pa jaz povedal!« se je odrezal Mendès-France.

CHURCHILLOVO MNENJE

Na vprašanje nekega poslanca je Churchill takole izrazil svoje mnenje o atomskih bombah: »Če bi razstrelili pretirano mnogo atomskih in vodikovih bomb, bi to utegnilo imeti usoden vpliv na ozračje, ki obdaja zemljo.«

Vreme bi se na svetu popolnoma spremenilo.

GOSPA RITA

V piemontskem kraju Grazzano je tamkajšnji 48 kg težki pismonoša pozval na koledarsko dirko prodajalko zelenjave Rito Miglietta, ki tehta 118 kg.

Spustila sta se v dir na 67 km dolgi cesti in glej, debela zelenjadarica je prisopihala prva na cilj. Množica jo je pozdravila z gromkim ploskanjem, zakaj nihče ni slutil, da je v gospe Riti taka moč.

NAŠIM BRALCEM

Zaradi treh skoro zaporednih praznikov je današnji Novi list izšel z enodnevnim zakasnitvijo. Bralci naj nam oprostijo!

Trst v žarišču mednarodne pozornosti

(Nadaljevanje s 1. strani)

RAZUMNE BESEDE

ITALIJANSKEGA DRŽAVNIKA

K sreči za nas in oba sosedna naroda niso vsi Italijani enaki Bartoliju. Danes je predsednik italijanske vlade Mario Scelba govoril v Trstu in se obrnil naravnost na Slovence. Že s tem je popravil vse dosedanje nevljudnosti tukajšnjih italijanskih oblastnikov.

»Slovenec, ki so ostali tostran demarkacijske črte,« je rekel, »zagotavljamo, da vlada ne bo izpolnila samo obvez, ki izhajajo iz londonskega sporazuma, temveč se bo tudi potrudila, da pokoplje preteklost ter ustvari tu ozračje pristranskega političnega, gospodarskega in socialnega sodelovanja. Če bo jugoslovanska vlada, kakor želimo in o čemer ne dvomimo, imela iste namene z Italijani, ki so ostali pod njeno oblastjo, potem pojdemo preko črke londonskega sporazuma in pogodba bo izhodišče za tvorno in plodno sodelovanje na vseh področjih med sosednima narodoma.«

»Narodne manjšine, ki so ostale na tej ali oni strani demarkacijske črte, nam v ozračju medsebojnega spoštovanja državljskih pravic in obojestranskih narodnih značilnosti ne bodo povzročale skrbi, temveč bodo resnična vez medsebojnega prijateljstva. Italija in Jugoslavija moreta in morata sodelovati, da zaščitita mir ter zagotovita neodvisnost in blagostanje obeh narodov.«

»Hujskanje na narodno sovraštvo more imeti le pogubne posledice. Bolj ko na preteklost je treba gledati na prihodnost. Tako

bomo zagotovili tudi pogoje za mirno, urejeno in boljšo bodočnost Trsta.«

SCELBOVA NALOGA

Mi si ne želimo drugega, kakor da bi g. Scelba načela, ki jih je proglasil v Trstu, dejansko izvedel. Žvižgi, s katerimi so šovinisti prekrili njegove besede, naj ga ne motijo. Kar je zagovarjal, je pravično, je v interesu Italije in Evrope.

Toda če hoče prodreti, bo moral uporabiti mnogo energije. Trst je do mozga okužen s poganskim nacionalizmom. Take narodne nestrpnosti ne pozna nobeno mesto na naši zemlji. Krivoverstvo nacionalizma je prodrla celo v tukajšnjo Cerkev in okužilo vse versko življenje našega mesta. Tržaški katolicizem je krvaveča rana na Kristusovem telesu in ponižuje obenem Italijo, ker je v njej sedež vesoljne Cerkve. Če bi se g. Scelbi posrečilo ustvariti pri nas približno take razmere, ki so v skladu z izročili in naukom Cerkve, bi si s tem pridobil zgodovinsko zalugo za katolicizem in svojo domovino.

V prvi vrsti bi pa g. Scelba moral pozvati k redu tukajšnje pristaše svoje stranke. Kar delajo s tržaškimi Slovenci, je dobesedno posnemanje fašizma, ki je osovražil Italijo v vsem omikanem svetu in povzročil, da je Italija zgubila obenem z vso Julijsko krajino in s svojimi posestvi v Afriki tudi sloves vodilnega krščanskega naroda.

Gospod Scelba mora poskrbeti, da bodo načela, ki jih je proglasil v Trstu, kljub vsem oviram zmagala. Tako si bo zagotovil hvaležnost Slovencev in vseh poštenih ljudi v svetu.

NOVICE

„POTRPEŽLJIVOST GRE H KRAJU“

Avstrijski načelnik vlade Raab se je po radiu pritožil, da je minilo že 11 let, odkar so zavezniki obljubili Avstriji državno samostojnost.

»Naša potrpežljivost,« je rekel, »je pri kraju. Dvanajste obletnice nočemo več obhajati pod današnjimi pogoji.«

Kaj naj Avstrija naredi? Čakati bo morala, dokler se je veliki ne usmili.

KJE GRADIJO NAJVEČ STANOVANJ

V letih od 1950 do 1952 je nemška zvezna republika sezidala več stanovanj kakor vsaka druga država na zapadu.

Za vsakih 1000 prebivalcev je Nemčija postavila v teh treh letih 25,5 stanovanj, Velika Britanija 12,5, Belgija 12, Francija 5,4, Italija 4,3.

Nemčija je tudi v tem pogledu na prvem mestu.

DENAR NE SPADA V ŽIMNICO

V okolici Modene je kmečki najemnik dolga leta varčeval denar in ga spravljaj v žimnico. Nabralo se ga je bilo skoro 4 milijone in pol.

Ko ga je te dni hotel vložiti na banko, so ugotovili, da je bila večina bankovcev medtem potegnjena iz prometa in postala neveljavna. Možu je ostalo le nekaj deset tisoč lir. Od obupa je padel v nezavest.

LJUBEZEN IN POLITIKA

Ob koncu preteklega tedna se je zbralo okoli 100 protestantskih in katoliških časnikarjev Nemčije in razpravljalo o tem vprašanju.

Protestantski škof Lilje je dokazoval, da so resnično strpni lahko samo ljudje globoko krščanske miselnosti. Tu se šele izkaže pravo krščanstvo. Bivši kancler in katoliški politik Brüning je poudaril, da se politična borba strank za osvoboditev domovine ne končuje zmagovito s pomočjo prekanjnosti in zvijačnosti, temveč samo z — ljubeznijo. To naj si drže pred očmi tudi časnikarji.

ČUDNI POKLICI

Neverjetno je, s čim vse si ljudje služijo kruh. Sheila Simmons iz Londona živi od tega, da prikazuje potnikom, kako udobno človek lahko spi na posteljah v letalih. Ta živi od ležanja in prejema od zrakoplovne družbe za to 1700 lir dnevno. To delo ni ravno prenaporno.

PAPIR IN SLAMA

Doslej so skoro ves papir na svetu pridobivali iz lesa. Po večletnih raziskovanjih se je ameriškim učenjakom v Illinoisu sedaj posrečilo najti način, da se papir dobi iz slame.

Izum je važen, ker je na svetu čedalje manj gozdov, potreba po papirju pa stalno raste.

Kitajci so že pred tisočletji delali papir iz slame.

TREZEN GLAS

Pred nekaj dnevi je glavni odbor Italijanske kršč. demokracije imel v Trstu dolga posvetovanja o političnem položaju v Italiji in v naših krajih. Prisoten je bil tudi glavni tajnik Fanfani.

Med drugimi je povzel besedo Goričan dr. Cian, tajnik delavske organizacije CISL. »Na mejah je treba začeti novo politiko,« je dejal, »da ne pademo v stare napake. S slovenskim ljudstvom moramo sodelovati tudi na kulturnem področju.«

Če bi bili vsi člani stranke istega mnenja, bi pri nas kmalu zavladal mir, a na žalost niso.

IZZIVAČI

V sredo, 3. novembra, so imeli fašisti zborovanje v tržaškem gledališču Rossetti.

Poslanec Colognatti je izjavil, da bodo fašisti poskrbeli, da se v Trstu nikoli ne bo izvedel posebni statut o zaščiti Slovencev. »Največja sramota« pa je, da jim hoče Rim postaviti v Trstu narodne domove.

Glavni tajnik stranke Michelini je prerokoval, da si bo Italija zopet osvojila vso Julijsko krajino in Dalmacijo »od Snežnika do Kotora«.

Človek ima vtis, da ti gospodje prebivajo na — luni.

GOSPODARSKO SODELOVANJE

Ena izmed prvih posledic tržaškega sporazuma je bila, da je italijanska tovarna avtomobilov Fiat sklenila pogodbo s podjetjem Crvena zastava v okolici Beograda.

Fiat se je obvezala izgraditi v Jugoslaviji tovarno, kjer bo izdelovala avtomobile 1400, avtobuse in traktorje.

ZELENE RJUHE

Barve okolice imajo velik vpliv na človeka, čeprav se tega često ne zaveda. Ugotovili so, da zelena barva odstranjuje človeku občutek vrtoglavice v višinah.

To so ameriške zrakoplovne družbe upoštevale in se začele po tem ravnati: v letalih so pobarvale z zeleno barvo stene, strop, pod, mize in blazine. Vpeljale so celo zeleno posteljino.

ZOBOVJE IZ NAILONA

Iz nailona ne izdelujejo samo nogavic, perila in torbic, temveč v najnovejšem času tudi umetne zobe.

Za ljudstvo je nylon pomenil nekaj »posebno finega«. V Beogradu si slišal na primer: »Prinesi mi kavo, toda ne navadno, temveč pristno. Glej, da bo nylon kava!«

V Trstu so se pred kratkim pojavili tudi nylon politiki.

Noben človek ne stoji tako visoko, da bi mu ne bilo treba biti pravičen do drugih
(Ebner-Eschenbach)

KAKO BI MOLILA ŽIVALI!

Če bi mogel, bi pes molil k Bogu takole:

»O Gospod vseh živih bitij, daj, da bi moj gospodar bil ljudem zvest, kakor sem jaz njemu zvest. Daj, da bi ljubil svojo družino in prijatelje tako, kakor jaz njega ljubim. Daj, da čuva zaupane stvari tako pošteno, kakor jaz čuvam njegove.«

Nakloni mu potrpežljivost, enako moji, ki čakam, da se vrne domov, in se nikoli ne pritožujem. Naj bo hvaležen, kakor sem jaz, ki za vsako dobroto zamahnem z repom. Daj mu moj pogum in mojo požrtvovalnost, saj veš, da sem pripravljen ga braniti, četudi bi moral zanj dati življenje. O Gospod vseh bitij! Kakor sem jaz vselej res pes, tako naj bo on zmeraj resničen človek!«

Dopisi v Tržaškega

Z NAŠE OBALE

Pri nas je zbudila veliko pozornost novica, da so oblastva vzela slovenskim duhovnikom pravico predavati veronauk otrokom tukajšnjih Italijanov. Za veroučitelja so imenovali italijanskega kaplana Merlonghija, ki je bil postavljen za dušnega pastirja v ezulskem Ribškem naselju in ki naj bi bil sedaj katehet tudi na šolah v Devinu, Sosljanu in Mavhinjah.

Pametni ljudje ne morejo biti nasprotni načelu, da naj otroke poučujejo v materinem jeziku kateheti njihove narodnosti. Toda tako bi moralo biti povsod, veljati bi moralo enako za Slovence kakor za Italijane. Zakaj ne imenujejo v Beneški Sloveniji za slovenske otroke slovenskih katehetov? Tam so v pretežni večini slovenskih vasi nameščeni italijanski duhovniki in ti ne poučujejo otrok v slovenščini, temveč v italijanščini. Verouk so spremenili v sredstvo potujčevanja.

Tega naši duhovniki niso nikoli delali. Italijanskim otrokom so vedno predavali v njih materinem jeziku, verouka niso nikoli zlorabljali v nacionalistične namene. Zakaj veljajo v Beneški Sloveniji drugi predpisi kakor pri nas? Ali ni katoliška cerkev ena in njen nauk povsod isti?

Prepovedati našim duhovnikom verouk, ki so ga učili po predpisih Cerkve, je v danih razmerah nadvse krivično. S tem ukrepom je bila našim duhovnikom izrečena javna nezaupnica. Zdi se, kakor da niso sposobni opravljati dušnopastirskih dolžnosti v svojih farah. Vzeta jim je oblast, ki jim po cerkvenem pravu pritiče. To jim jemlje ugled in jih obenem spravlja ob del dosedanjih dohodkov.

Kdo je za to odgovoren? Po cerkvenem zakonu edino goriški nadškof Ambrosi, zakaj brez njegovega izrecnega pooblastila ne sme nihče poučevati verouka v šolah.

DEVIN

V posojilu 30 milijard, ki ga je italijanska vlada določila za Tržaško ozemlje, je navedena tudi precejšnja vsota za podaljšanje avtoceste iz nabrežinskih kamnolomov do meje z Italijo in naprej. Načrt je izdelan, saj so že lansko zimo pričeli z izsekavanjem drevov in s podiranjem zidov. Iz nam neznanih razlogov so kasneje delo opustili.

Naj omenimo, da so posestniki že dobili obvestila, da so parcele rekvirirane. Nekateri so se lansko leto veselili, češ ljudje bodo kaj zaslužili. Toda če stvar skrbno proučimo, pridemo do zaključka, ki večine našega prebivalstva ne bo razveselil. Gotovo drži, da bo marsikateri sezonski delavec zaposlen, čeprav je to zelo malo v borbi proti brezposelnosti. Delo se bo v doglednem času končalo, brezposelnost pa zopet prišla na dan. Treba bi bilo misliti na gradnjo takih objektov, ki bi naše delavce stalno zaposlili, saj le tako bi se dejansko rešila brezposelnost.

Hujše posledice pa bo povzročila avtocesta kmetom.

Že danes so na slabem, ker so najboljše polja zasedli vojaki. Odškodnina, ki jo dobivajo, ne more v nobenem primeru nadoknaditi izgubljenih pridelkov. Poleg tega bodo sedaj z avtocesto zgubili dober del rodovitne zemlje.

Ne smemo namreč pozabiti, da bo cesta šla po nekaj sto metrov ozkem pasu med »Frščakom« in današnjo glavno cesto. Nastale bodo še druge težave. Že danes imajo živinorejci silne ovire, ko ženejo goveda na pašo. Prečkati morajo dve silno prometni cesti. In sedaj pride še tretja! Ne vemo, če so oblastva na vse to pomislila.

Ne vemo tudi, če so načrte izdelali v sporazumu s Kmetijskim nadzorništvom, kateremu so kmetje večkrat potožili svoje težave. Kmetijski urad bi moral vsekakor izražati svojo besedo.

Domačini ne vidimo nujne potrebe po novi cesti, kajti današnja je dovolj široka in lepo speljana, da zmore še mnogo več prometa, kakor je danes. Nič čudnega, če so kmečki otroci prisiljeni zapuščati zemljo in s tem večati vrste brezposelnih delavcev. Če je pa cesta zares nujno potrebna, naj prizadetim kmetom izplačajo vsaj pravično odškodnino.

OPČINE

Zanimivo je opazovati, kako se je spremenilo lice naše vasi po odhodu Amerikancev. Naše ceste kar mrgole italijanskih vojakov. Saj sta tu nastanjena dva polka, tu so oddelki letalstva in tanki. Fantje so zelo živahni in glasni. Prve dni so se jim pridružili tukajšnji ezuli in jih hujskali na slovenske domačine, tako da je po vasi odmevalo: »Va fuori d'Italia, va fuori o stranier!« Tujci so torej pozivali domačine, naj gredo z rodne zemlje, češ da je sedaj tu Italija. Te popevke so hvala Bogu sedaj utihnile; trezni poveljniki so gotovo poučili vojake, naj se spoštljivo obnašajo s prebivalstvom ter si skušajo pridobiti njegovo zaupanje, ne pa da ga žalijo in izzivajo.

Vojaki ne obiskujejo zelo gostiln in kavarin, in tričrto mnogo manj ko Amerikanci. Nekateri bari, prej polni Amerikancev, so sedaj ves dan prazni. Lastniki zaman čakajo gostov. Zdi se, da bodo morali v nekaj tednih ali mesecih zapreti svoje obrate. Sedaj, ko jih ni več, se šele vidi, kaj so Amerikanci pomenili za gospodarsko življenje naše vasi.

Z družinami vred jih je bilo na Opčinah približno 2000. Koliko denarja so puščali v trgovinah in gostilnah, koliko za najemnine in koliko naših ljudi je bilo pri njih zaposlenih! Če računamo, da je vsak Amerikanec potrošil mesečno na ta ali oni način povprečno 50.000, pomeni to 100 milijonov lir na mesec. Tolika vsota se pozna in mora težko vplivati na naše gospodarstvo. Kdo bo te milijone nadomestil? Čaka nas neprijetna zima, število brezposelnih je močno naraslo.

TREBČE

Nenadni odhod amerikanske vojske je povzročil v naši vasi pravo gospodarsko krizo. Pri nas rodi zemlja slabo, ker je večinoma kamnita; saj imamo vsega le tri močne kmetije. Ostali prebivalci se preživljajo kot delavci pri različnih podjetjih v Trstu. Doma so si pridržali le kosček zemlje za potrebe družine, a tudi to zemljo obdelujejo bolj površno. Ker se poljedelstvo ne izplača, so ga enostavno opustili.

V zadnjih letih so si ljudje pomagali na ta način, da so delali pri Amerikancih. Zaposleni so bili pri ameriški vojski kot zidar-

ji in mizarji, ženske so prale perilo in po-tnagale v kuhinjah. Pri vsaki stotnici je bilo zaposlenih do 12 domačinov, vsega skupaj okoli 150 ljudi. Vas je imela od tega vsak mesec 2 milijona lir dohodkov.

Sedaj smo čez noč izgubili ta zaslužek in to je za našo vas hud udarec. Brezposelnost je pritisnila ravno v času, ko trka na vrata zima. Uboge matere se sprašujejo, kje bodo jemale, da prehranijo otroke in ogrejejo stanovanja. Kdo jim bo pomagal? Skoro vsi, ki so bili zaposleni pri zaveznikih, so dobili kako odpravnino, samo na nas ni nihče mislil.

MAVHINJE

Ko so ob prihodu Italijanov v naše kraje zaplapolale v Mavhinjah z nekaterih oken laške zastave, smo se spet spomnili, da Mavhinje niso več čisto slovenska vas. Skozi dolga stoletja pod Avstrijo in tudi pod Italijo ni bilo med nami nikoli tujcev. To je bila zmeraj trdna in pristna slovenska zemlja.

Potujčevanje Mavhinj se je začelo šele pod upravo Angležev in Amerikancev, je torej zasluga zapadne demokracije. Od kod so prišli k nam Italijani? Nekaj je istrskih ezulov ali beguncev, ki prejemajo poleg plače še posebne mesečne podpore, drugi so civilni policisti in financarji. Ti so se združili in zahtevali laško šolo in jo končno dobili. Že drugo leto hodi k nam iz Trsta italijanski učitelj poučevati te prišleke. Italijansko šolo obiskuje 9 otrok, slovensko 21.

Najbolj žalostno pa je, da hodi k laškemu pouku tudi nekaj otrok doseljenih Slovencev. Med njimi je eden, čigar starši so prišli semkaj z goriških hribov in ne znajo italijanščine. Ko mati spregovori po laško, se vsa vas smeje. Otrok se trmasto upira, da bi govoril slovenski z domačini. To s' sadovi laške vzgoje.

PREČNIK

Oglašamo se v Novem listu z žalostnimi novicami. Po odhodu Amerikancev je začela pri nas crkati živina. V naši vasi sta bratoma Pavlinovima poginili 2 kravi, ena je crknila na Kresiji, ena v Gabrovcu, ena v Zgoniku in ena baje v Saležu.

Živina dobi kar zlepa božjastne napade, se trese po vsem telesu, pene ji silijo iz gobca in divje tuli, dokler se ne zgrudi in crkne. Od kod bolezen? Vsi znaki kažejo, da se je govedo zastrupilo in da so to povzročili ameriški vojaki, ki so na naših pašah pred odhodom streljali in tako zastrupili travo. Na travnikih so še vidne luknje od njihovih izstrelkov.

Prizadeti kmetje so poklicali uradnega živinozdravnika drja Biasija, da bi ugotovil vzrok bolezni ter tako omogočil prizadetim posestnikom, da zahtevajo od Amerikancev odškodnino. Saj njihov odškodninski urad pri nas še vedno posluje.

Toda živinozdravnik dr. Biasi je vzel svojo dolžnost zelo na lahkó. Izjavil je enostavno, da je živina crknila od strupene trave. Če je to res, naj pove, kako se rastlina imenuje! Kras je doslej slovel po svoji zdravniški paši. Značilno je n. pr., da je jetika pri naši živini popolnoma nepoznana, medtem ko najdeš drugod do 80 odstotkov tuberkuloznih goved.

Naši kmetje naj kljub vsemu vložijo prošnjo za odškodnino in, če treba, zahtevajo komisijo, ki naj preišče pravi vzrok bolezni ter razčisti vprašanje do danes nepoznatih strupenih zelišč na Krasu.

Dopisi iz Goriške

OTROCI OPTANTOV NE SMEJO V NAŠE ŠOLE!

Pred nekaj dnevi je goriško šolsko skrbništvo poslalo nekaterim slovenskim staršem pismo tele vsebine: »Goriška občina izjavlja, da je učenec italijanski državljani po opciji. Zato nima pravice, da obiskuje tamkajšnje šole. Preseliti se mora na šolo z italijanskim učnim jezikom.«

Zaradi tega herodskega ukaza je slovenska ljudska šola zopet zgubila sedem učencev, in sicer štiri v Ronkah, dva v Podgori in enega v Pevmi. Izraz »herodski ukaz« ni preoster ne krivičen ali pretiran, saj današnji predpisi glede slovenskih optantov povzročajo duhovno smrt naših otrok ter ustvarjajo prave žaloigre v zavednih slovenskih družinah. Oropati slovenskega otroka narodne vzgoje in odvzeti mu največjo dobrino na svetu, to je materin jezik, je dejanje, za katero je težko najti dovolj ostro obsodbo. Zagrešil ga je leta 1949 bivši goriški prefekt in današnji komisar za Trst gospod Palamara.

Ukaz je povrhu protizakonit in protiustaven ter zlorablja bedo nesrečnih državljanov.

NENADNA SMRT

V ponedeljek ob 8. uri je umrl zadet od srčne kapi travniški župnik msgr. in častni kanonik g. Piciulin Karel. Operiran je bil zaradi rane na želodec v bolnici sv. Justa.

V duhovnika ga je posvetil 3. maja 1900 kardinal Missia. Od 1904. leta je bil najprej kaplan, nato župni upravitelj in od 1. 1920 župnik na Travniku. V torek zjutraj so pokojnika prenesli v cerkev. Tu je bila zanj v sredo ob 8.30 svečana črna sv. maša, nakar so ga pokopali.

Pokojnik je bil sin revnih slovenskih staršev iz Lokovca. Rodil se je pri Sv. Roku. Zanj je skrbel pokojni župnik Baubella, ki ga je, žal, tudi prevzgojil. Naj mirno počiva v Bogu, ki mu je služil s tihim in podrobnim delom.

STRAŽICE

Pred nekaj dnevi je obiskala našo livarno jugoslovanska gospodarska delegacija. Ogleдали so si ustroj in delovanje tovarne. Jugoslovanski gospodarstveniki so se že dalj časa zanimali za livarno, a stik je omogočil šele sporazum o Trstu. Razume se, da se veselijo teh stikov zlasti delavci, ki upajo, da bodo odslej imeli zajamčeno stalno delo.

IZ PODGORE

Novi list je svoj čas poročal, da misli vodstvo naše predilnice znatno razširiti svoje podjetje. Danes lahko sporočimo javnosti, da začnejo graditi nove naprave že v mesecu novembru. Gradbeni prostor meri 7000 kv. metrov. V novih stavbah bodo namestili naprave za izdelavo rayonskih kosmičev, to je izdelek iz rastlinskih vlaken. Rayonske kosmiče uporabljajo za izdelovanje finih pletenin, zlasti za ženska spodnja oblačila. Dolej jih je morala predilnica kupovati v drugih tovarnah. Zgradili bodo tudi termo-električno centralo, skladišče za nafto in tri vodnjake. Naročili so precej novih strojev, četrtno od teh iz inozemstva.

Podgorska predilnica se pripravlja na bolj tesne gospodarske stike z Jugoslavijo in upa,

da bo povečala izvoz tekstilnih izdelkov v sosedno državo.

Ker se bo proizvodnja znatno povečala, pozivamo ravnateljstvo, naj sprejme na delo v prvi vrsti domačine, ki so že nekaj let brez dela.

LOČNIK

Prav veseli smo vesti, da misli goriško županstvo zgraditi v naši vasi veliko hiralnico. Današnja v ulici Baiamonti št. 22 je zares neprimerna in proti njej so že več let godrnjali meščani in časopisi. Kupiti nameravajo obširno parcelo, ki je last g. Josipa Fajta. Stavbišče bo stalo 12 milijonov lir.

O tej zadevi bo razpravljala mestni svet na prihodnji seji v soboto 6. novembra.

Razume se, da bo preteklo še precej mesecev, preden bo novi dom postavljen. A upamo, da bo birokratski »šimel« to pot pohitel z gradbenimi deli.

OSLAVJE-PEVMA

Odkar je umrl Polde, se po naših vaseh ne čuje več petje; niti v gostilnah ne! Večkrat slišimo, da tiči vzrok pri mladini, češ da nima veselja in požrtvovalnosti. Nekateri pa pravimo, da smo tudi mi starejši krivi. Če smo mi odnehali, je naravno, da se mlajši sami niso mogli oprijeti dela.

Drugi razlog, da po naših vaseh petje pomenjuje, pa je slepa strankarska zagrizenost. Danes bi morali vsi sodelovati, kot poudarja Novi list. Pa ne gre. Hitro po Doljakovi smrti je znani pevovodja pokazal vso dobro voljo, da bi v Pevmi ustanovil mladinski zbor. Ni uspel zaradi strankarstva. Na Oslavju, kjer je malo več skupnosti, bi se šlo, a je bilo ravno spomladi, ko je največ dela.

Kaj bi bilo, če bi se iz obeh vasi združili in postavili na noge mešani in moški zbor? V dvorani, kjer je harmonij, bi lahko imeli vaje. Torej sovraštvo proč in začnimo!

Stari pevec

Z OSLAVJA

Z velikim zanimanjem opazujemo, kako delavci na Mihovem hribu kopajo in vrtajo vedno globlje v zemljo. Komaj čakamo, da se jim posreči odkriti bogato vodno žilo, in se sprašujemo, če bo dovolj vode za naše potrebe.

Doslej vrtajo že dva tedna; Bog daj, da čimprej zagledamo to največjo dobroto za ljudsko zdravje!

IZ ŠTEVERJANA

Tudi letos smo se Števerjanci spomnili svojih dragih pokojnikov na dan vseh svetih popoldne. Naš cerkveni pevski zbor je zapel pod vodstvom g. Hermana Srebrniča po blagoslovu v cerkvi dve žalostinki.

Nato smo šli v procesiji na pokopališče, kjer je zbor ponovno pel žalostinke.

V torek ob 10. uri so se spomnili v vojni padli tudi pevci prosvetnega društva »Vinski grič«, ki so zapeli pred lepim spomenikom.

Ob tej priliki naj povemo še to, da se čudimo nad izrednim zavlačevanjem gradnje ceste iz Valerišča v Jazbine. Pozivamo prizadeta oblastva, da požurijo z delom, sicer jih prehitijo zima in spomladi bodo naši kmetje trpeli veliko škodo, če bo cesta za vožnjo neuporabna.

CERKVENI KONCERT

V četrtek, 28. oktobra, sta milanski orkester Angelicum in solnograški pevski zbor Kammerchor priredila v cerkvi Sreca Jezusovega cerkveni koncert, ki ga je vodil Janez Aladar.

Koncert je trajal nad dve uri.

Izvajali so Mozartovo Veliko mašo, ki jo je skladatelj uglasbil leta 1783.

Udeležba je bila izredno velika.

PODPREFEKT ODŠEL V TRST

Dosedanji podprefekt v Gorici Capon dr. Marij, ki je po rodu Tržačan, je že pred enim tednom zapustil Gorico in nastopil novo službeno mesto ob strani komisarja Palamare. Tržaškemu domačinu želimo, naj bo zares dober svetovalec komisarju, da si ta ne bo obremenil vesti s tako težko krivdo kot v Gorici z usodnim odlokom proti slovenskim optantom in njihovim nesrečnim otrokom.

SOVODNJE

Naše županstvo obvešča davkoplačevalce, da so jim do 15. novembra na občinskem uradu na vpogled nekatere spremembe v davčnem seznamu za leto 1955. Pametno je, da si davkoplačevalci ogledajo novi seznam, da ne bo neprijetnih razočaranj.

IZ RONK

Občinski odbor za pomoč je razdelil za mesec oktober skoro pol milijona lir podpore občinskim revežem; ugodno je rešil 176 prošenj, le tri je odklonil. Vsak prosilec je dobil 500 do 2000 lir mesečne podpore v živilskih nakaznicah.

Naš župan Furlan, ki se trenutno mudi na zdravljenju v bližini Rima, je obvestil občinsko upravo, da je s pomočjo senatorja Rizzattija pri raznih ministrstvih podrezal, da se čimprej ugodno rešijo vloge ronške občine za zgradbo dveh otroških zavetišč in za razna gradbena dela na cestah.

TRŽIČ

V nedeljo smo praznovali mednarodni dan varčevanja. Preteklo soboto so ga praznovali naše šole. Učitelji in profesorji so dijakom razložili velik npravstveni in gospodarski pomen varčevanja. Razdelili so šolarjem razne šolske potrebščine, zvezke, pivnike, peresnike itd. Darove je kupila podružnica tržaške hranilnice.

Drugi dan je podpredsednik tržaške hranilnice podaril za šolska podporna društva 170 tisoč lir in sto hranilnih knjižic po 500 in 1000 lir. Nato je naš župan razdelil dijakom študijske podpore za l. 1954-55. Radovedni smo, koliko slovenskih otrok je bilo deležnih obdarovanja! Če nanje niso mislili, ni lepo, saj je znano, da leži v tem zavodu precej slovenskega denarja.

Denarni zavod je med drugim določil, da dobi vsak novorojenec 31. oktobra hranilno knjižico po 5000 lir.

Tudi našim delavcem so se te dni razjasnili obrazi, ko so zvedeli, da je ladjedelnica dobila naročilo za gradnjo štirih ladij.

Naše delavke, uradnice in gospodinje opozarjamo, da se bo 10. novembra odprla vsakodnevna večerna gospodinjstva šola, ki jo bodo vodile sestre Brezmadežne. Dekleta, ki jo želijo obiskovati, naj se priglasijo do 10. novembra.

**Ali si že poravnal
naročnino?**

Beneška Slovenija

ŠEMPETER SLOVENOV

Letošnja deževna jesen je bila izredno plodona za svetovne diplomate. Uspelo jim je urediti perečo zadevo evropske skupnosti, nemško in tržaško vprašanje, naši videmski cerkveni diplomaciji pa se je posrečilo imenovati novega šempetrskega župnika.

Ob pogrebu pokojnega župnika in dekana Bertoniya je videmski nadškof msgr. Noga-
ra poslal tukajšnjim vernikom lepo in dolgo pismo, v katerem je naštel pokojnikove zasluge in poudaril, da bo težko najti vrednega naslednika za tako važno in zelo »delikatno« obmejno župnijo in »foranijo« (dekanat).

Zvedeli smo, da so se za župnijo, ki je bila svoj čas srce Beneške Slovenije, potegovali tukajšnji kaplan Francesco Venuti in še trije domači ter zaslužni duhovniki. Oreh je bil za oblast zelo trd. Diplomati so si belili

lase, kako bi uredili zadevo tako, da ostane ovca cela in volk sit.

Končno smo zvedeli, da je bil na to mesto imenovan bivši kaplan, ki je prišel v Šempeter pred 20 leti. Pa ne mislite, da so s tem imenovanjem vsi zadovoljni. Najmanj so zanj navdušeni »italianissimi« in še posebej nekateri tukajšnji laški duhovniki, za katere ni dovolj, da je novi župnik Italijan; zanje bi moral biti tudi šovinist. Zato so proti njegovemu imenovanju zbrali vse podtalne sile. Toda diplomate so šli preko njihovih zahtev, čeprav so vedeli, da ne bo ne ovca cela ne volk sit.

Novega župnika je na praznik Kristusa kralja slovesno ustoličil dekan čedadskega kapitlja.

Želimo, da bi novi župnik vodil župnijo in dekanijo po želji Kristusa kralja in v duhu katoliške cerkve, v katero spadajo tudi nadiški Slovenci.

Dopisi iz Goriške

IZ KRMINA

Pretekli teden je zboroval naš občinski svet in pretresal važne zadeve. Sklepal je zlasti o posojilu 16 milijonov lir za razširitev mestnega pokopališča; nujno potrebno je tudi najeti 7-milijonsko posojilo za gradnjo ljudskih hiš; izvolil je komisijo, ki naj sklepa, komu naj se oddajo nova stanovanja. Na isti seji sta bili izvoljeni gradbeno-zdravstvena in davčna komisija. Svet je moral odobriti tudi nekatere nujne ukrepe občinskega upravnega odbora.

V našem mestu so odprli enoletni tečaj za mehanike in dvoletnega za mizarje. Vpisovanje v imenovana tečaja se je sicer zaključilo 30. oktobra, a če ni še dovolj prijavljenec, se lahko še vedno prikladi, kdor je ta rok zamudil.

Pred nekaj dnevi so se naši petdesetletniki prav dobro počutili v gostilni »V vrtičku«. Želimo jim, da bi se spet sestali ob 7. križu!

Spomini iz starega Trsta

FRANCOZI SO TU

Ljudje so čakali, od kod se prikaže prvi Francoz. Ves dan, 23. marca, je bilo mesto kot mrtvo. Šele naslednje jutro so predstavniki mesta zvedeli, da so Francozi že tukaj. Koliko jih je prišlo? Kmalu se je razvedelo. Okoli polnoči se je na vozu pripeljal francoski komisar Felix Campana v spremstvu enega častnika in enega dragonca. Ti trije so torej Trst zavzeli! S sabo so imeli nič kaj prijetno pisemce. Še isto noč so namreč poslali zaupnika Bolaffia — peta kolona je že takrat delovala — zbuditi mestne može in jim izročiti tisto pismo. Pisal pa je sam Napoleon 2. germinala, t. j. 22. marca, da je Trst že v njegovih rokah; drugič, da morajo takoj zapečatiti vsa cesarska skladišča, in tretjič, da morajo v štirindvajsetih urah priti odposlanci Trsta k njemu v Gorico. Tam se bodo pomenili o prihodu čet v Trst, da ne bi kdo trpel škode, in pa o vojnem prispevku.

Hitro so določili svetnika Peribonnija, Guadagninija in trgovca Weberja in Trappa, naj se gredo pogajati. Še isti popoldne so se precej bledi vrnili. Poročali so, da jim je general Bonaparte naložil, da mora mesto plačati dva milijona in pol liver (francoski zlat denar) kot vojni prispevek, in sicer prvi obrok takoj, drugega čez tri, zadnjega kar čez pet mesecev. Napoleon je znal prav imetnitno krasti. Dostavil je še, da se prispevek potroji, če ne bodo brž plačali. Pomislite, da je imel Trst takrat komaj 24.000 ljudi. Koliko je prišlo na vsakega!

Zato je magistrat še isti večer poslal v Gorico k Napoleonu meščana Peribonnija in trgovca Pellegrinija prositi, naj davek malo zniža. Napoleon pa se je razjezil in je pri priči poslal v Trst svojega agenta Hamelina z ukazom, da mora dobiti kar tri milijone. Le toliko se je vdal, da lahko Tržačani plačajo eno tretjino v blagu in v menicah.

Tako vidite, še preden je prišla v Trst vojaška muzika, so tja že poslali račune.

Trst je »zasedel«, kot ste brali, najprej komisar Campana z enim huzarjem. Prvo dejanje nove vlade je bilo pismo z zahtevo po vojnem prispevku. Za komisarjem se je prikazal vojaški blagajnik Hamelin, ki se je pogodil, da se nekaj milijonov lahko plača tudi v blagu. Povrhu so morali tržaški peki speči še sto tisoč hlebcev kruha za prihajajočo vojsko.

Dne 23. marca zjutraj je bilo po mestu vse nekam čudno tiho. Vojaštva še ni videti. Proti poldnevju pa, kakor da se je raznesel tajen glas, hite vsi po Dunajski cesti iz mesta.

ZDAJ SO, ZDAJ JIH NI — KASA JIM DIŠI!

Vse zija proti bregu pod Opčinami. Zdaj se pokažeta dva konjenika v tujih uniformah. Razjahata, gledata okrog sebe in se skriveta za grm. Skozi goščo je videti njuni visoke kučme. Nekam preplašeno se ozirata zdaj sem, zdaj tja. Nenadoma skočita na konja in zgineta. Čez nekaj časa se pojavijo trije huzarji. Tudi ti skočijo s konj in oprezujejo okrog sebe. Frk — pa spet zginijo! Tržaškim zijalom se način zasedbe zdi kaj čuden. Strah že malo zgine iz kosti. Zato množica še dalje strmi proti Opčinam in čaka, kdaj bo sovražnik vdrl v mesto. Čez dolgo časa se res pokažeta na openskem bregu dva lovca z napetima karabinkama. Nekam junaško se držita. Za njima se ustavi krdele mrkih huzarjev. Prva četa se nekako utabori in čaka. Najbrž je med tem časom francoski poveljnik pričakoval poročil. Zanimalo ga je razporeditev v mestu. Proti mraku se zdi, da so se odločili. Trop konjenikov zdirja v lahnem drncu naravnost proti ljudstvu, ki je gledalo vojaško skrivalnico. Meščani molče; Francozi pa še bolj mrko gledajo in nekam zginejo. Večer je že, ko pridirja z »Opchien« — kakor piše sodobni opazovalec — cel eskadron jezdecev, ki ga je vodil general Murat. Bil je lep in drzen človek, poveljnik prednjih čet in izvidnic. Marsikatera Tržačanka je globoko vzdihnila!

Toda mož, poznejši maršal in kralj v Napoleonu, se ni zmenil za tople poglede; dirjal je naravnost proti mestni kasi. Za njim so jezdili dragonci, ki so imeli v rokah ostre sablje. Kako so bili dobro poučeni, kje je blagajna! Murat je zahteval, naj mu dajo ves denar, če ne zlepa, pa zgrda. Ko so mu ga začeli naštevati, je dejal, da ne bo dal nobene pobotnice. Svetoval je celo, naj se mesto izgovori, da so denar pobrali Nemci. Magistrat pa se je bal, da bo pozneje imel opraviti z Napoleonom. Končno se je Murat vdal. Pobral je 21.000 frankov ter počekal neko pobotnico. Tako je po stari navadi vseh vojska bila blagajna urejena.

NOVA OBLAST — NOVE OBLJUBE

Kam je Murat tisto noč zginil, se ne ve. V mestu ni bilo še prave zasedbe. Le ona dva komisarja sta se kar naprej pogajala, kako bi iz Tržačanov iztisnila tiste tri milijone.

Naslednjega dne popoldne je s prvimi četami prišel general Dugnà, ki je bil določen za mestnega poveljnika. Popoldne ob štirih je dal razviti francosko zastavo na balkonu »Locanda grande«, kjer je stanoval, na loži mestne hiše in na gradu. Ko so izobesili francosko trobojnico, so jo pozdravili s topovskimi streli na kopnem in na morju.

Naslednji dan, 25. marca, so že bili nalepljeni po vseh vogalih veliki lepaki v italijanskem, nemškem in francoskem jeziku. Skupine meščanov so se zbirale in brale: »Meščani! Francozi imajo v oblasti vaše dežele. Opisovali so vam jih kot surove, krvoločne ljudi in sovražnike vere. Toda varali so vas! Oni vam prinašajo varnost vaših oseb, premoženja ter svobodo veroizpovedi. Uživate popoln mir, opravljajte svoje posle in trgovino; obiskujte vaše cerkve! Povsod vas bo ščitila francoska pravičnost!« Ljudje so se muzali, ko so brali o zaščiti premoženja, ker so vedeli, kako je prejšnji dan naredil Murat z mestno blagajno. Da bodo ljudje uživali še več pravic kakor doslej, je pa stara pesem vseh, ki kje kaj zasedejo, in jo dobro poznamo.

Potem je sledila dolga vrsta ukazov. Morali so vsi nositi francoske kokarde; v 24 urah so morali izročiti vse orožje. Na koncu je bil podpis: Divizijski general C. F. G. Dugnà. (Nadaljevanje v prihodnji številki)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

VOLPONE - DRUGA PREDSTAVA SNG

V kinodvorani v Šklednju je bila v četrtek, 28. okt., druga predstava Slovenskega narodnega gledališča v 10. sezoni. Igralo je komedijo, ki ima naslov Volpone. Spisal jo je neki Ben Johnson, poslovenil pa Fran Albreht. Predstava se je začela ob pol devetih namesto ob osmih, končana je bila pa ob pol dvanajstih.

Komedija je razdeljena na tri dejanja oziroma 6 slik. Na vstopnicah je bilo napisano pod naslovom, da je to »neblaga komedija«. Neblaga je zares, celo v več ozirih. Toda o tem kasneje. Najprej se seznanimo z vsebino!

Godi se v Benetkah v času renesanse. Tu se pokaže družba, ki je domalega vsa pokvarjena. Vsem gre le za denar in uživanje. V slepem gonu po tem ljudje ne poznajo nikakih omejitev. Pokaže se borba vsakogar proti vsakomur. Skratka: človek je človeku volk.

Volpone je bogataš in skopuh. Z goljufijami in drugimi nečednimi posli si je pridobil veliko bogastvo. Zbiranje denarja mu je prva slast in strast. Hoče vedno več. Pozna slabosti drugih bogatašev. Opehari jih na posebno prevejan način. Čeravno je zdrav, dā v javnost vest, da je nevarno bolan in bo v kratkem umrl. Brez dedičev je. K njegovi »bolniški« postelji začno zdaj romati koristolovci, da bi se mu v zadnjem trenutku tako prikupili, da bi jih postavil za dediče. Kot predstavniki teh »dedičev« nastopajo notar Voltore, star oderuh Corbaccio in trgovec Corvino. Na skrivaj mu vsak pri- naša bogata darila, da bi ga omečil. Ravno to je pa Volpone hotel doseči. Sprejema darila, koplji bogastvo, vsakemu obljubi, da ga bo postavil s testamentom za dediča, zahrbtno pa se vsem krohoče in jih izigrava drugače proti drugemu. Poma- ga mu njegov prisklednik Mosca, ki je premetenec prve vrste. Drug na drugega postanejo ljubosumni. Eden hoče darovati Volponu več kakor drugi, da bi tako prišel pri njem v večjo milost. Izgube vsako merilo za svoja dejanja. Oderuh Corbaccio mu hoče dokazati svojo vdanost s tem, da ga imenuje za dediča in mora v ta namen razdediniti svojega sina. Trgovec Corvino gre celo tako daleč, da mu proda oziroma podari čast svoje žene. Notar Voltore izda zakon in svojo stanovsko čast v njegov prid pred sodiščem. Volpone je tudi sadist. Da bi videl dolge obraze in besnost teh skopuhov, postavi z navidez- nim testamentom za dediča svojega prisklednika Mosco. Toda naenkrat se sreča obrne. Volponove lumparije in hudobije razkrije pred javnostjo ka- pitana Leone, Corbacciov sin. A tudi njegova šala z navideznim testamentom se prevrže v zanj hudo resnico. Sodišče prizna navidezni testament kot pravega in dodeli Moscu vse Volponovo premože- nje. Mosca se s tem okoristi in svojega dosedan- jega gospodarja Volpona vrže iz hiše. Ta mora zbe- žati in Moscu vse pustiti, ker bi ga sicer ta predal sodišču, ki mu grozi zaradi njegovih hudodelstev

s smrtjo. Tako so tisti, ki so hoteli imeti druge za norca, postali sami norci.

Za gledalca je ta zgodba očitno za lase privleče- na, služila je avtorju le kot okvir za kritiko pokvar- jene družbe. Da bi to jasneje prikazal, pretirava v prikazovanju značajev in dogodkov. Tako nastane burka. Osebam polaga na ustnice gesla, ki podedo do temeljev zaupanje v vsako moralo ljudi. N. pr. Čast se izgubi, če se dejanje vidi, drugače pa ne! Ali pa: Bog drži s tistimi, ki imajo denar itd. Če- ravno bi se naj zgodba vršila v času renesanse, je pisana surovo naturalistično, brez smisla za do- stojnost, kaj šele za spoštovanje Boga. Tendencia avtorja je: poruši v gledalcu njegovo zaupanje v soljudi.

To se mu posreči. Toda drugo, važnejšo nalogo. dvigni ga zdaj in mu pokaži drugo stran, da bo dobil zaupanje v drugega, boljšega človeka, to pi- satelj popolnoma zanemari. Kaj se to pravi, prika- zati gledalcu svet tako, da se mu zagabi? Kam vo- di to zlasti mladega človeka, ki še nima močnih moralnih osnov v sebi? V pokvarjenost. Jasno. Saj v igri ne zmaga dobra stran, ampak zvitež Mosca, nemoralneži! Torej je na svetu tako, da falotje si- cer gredo, toda na njih mesto pridejo zopet drugi falotje, morda za spoznanje boljši, a še vedno fal- lotje. In zaključek? Ne splača se ti biti dober, saj boš na ta način vedno revež!

Igra je polna gesel, ki so brez zveze z dejanjem in jih hoče avtor očitno podtakniti ali za vsako ceno prodati. Kako se more n. pr. II. dejanje za- ključiti z že omenjeno Moscov geslico: »Bog je s tistimi, ki imajo denar!« Po tej frazi, ki ni z ni- čimer utemeljena, pade zastor in — ljudje naj plo- skajo! Tudi ljudje, ki imajo do Boga drugačne od- nose, kot jih ima avtor! Saj tudi taki ljudje ho- dijo v gledališče, ker so pač ljubitelji umetnosti.

Kam bi šele prišli, če bi tu omenili — ne vsega, — ampak vsaj nekaj tistih prizorov, kjer se v besedah in dejanjih prav na odru podaja nemoralna v ti- stem vsakdanjem smislu besede! Mislim tu na spolno moralo. Tu nimamo več kakih mastnih šal, ki se včasih slišijo v kaki opereti, pa jih lahko mimogrede pogoltnes, temveč pravo za- vestno prikazovanje grdega brez sramu. Komu

naj obisk take igre priporočamo? Ali naši mladi- ni? Pa še pravimo, da današnja mladina nima idea- lov. Jasno, če ji pa strežemo s takimi stvarmi!

Igralci so igro odigrali dobro, kolikor je pač za tako stvar mogoče. Najtežje delo sta imela vsek- kor Volpone (Rado Nakrst) in Mosca (Stane Sta- rešinič). Dušilo ju je pa besedilo, ki ga jima je av- tor dosti preveč odmeril in povečini brez potrebe. Predolgi monologi so zlasti motili pri igri skupin, ko molčeči igralci ne morejo vztrajati v svoji pre- pričevalnosti, če morajo poslušati deklamacijo glav- nega igralca, čeprav se jih besedilo ne tiče. Da bi igra ne zastajala, sta morala hitro govoriti. Včasih sta govorila tako hitro, da se beseda besedi ni mo- gla pravočasno umikati. Tu bi bil moral priskočiti na pomoč režiser in besedilo temeljito skrajšati in prečistiti. Morda je bilo ravno zaradi te prenatrpa- nosti besed pri teh dveh igralcih čutiti nedodela- nost značajev, saj se gledalec nekaj časa kar ni mogel odločiti, ali sta bolj simpatična ali bolj od- vratna. Najbolj izdelana lika glede maske in igre sta bila notar Voltore (Modest Sanein) in kurti- zana Canina (Nada Gabrijelčičeva). Prav dober je bil tudi Corvino (Jožko Lukež) in to zlasti v kas- nejših prizorih. Oder je bil sicer primerno oprem- ljen, toda odločno premajhen; zlasti v prizoru pred sodiščem je bilo opaziti peveliko stisnjenost pro- stora.

Občinstva je bilo malo. Če za krstno predstavo Narodnega gledališča ne moremo napolniti niti ške- denjske dvorane s 300 sedeži, se moramo pač nad tem zamisliti. Morda je res tisto, da se trenutno mnogi boje; morda je na tega in onega tudi to vplivalo, da je videl opazko »neblaga komedija«. Morda. A to na stvari ne spremeni mnogo. Narod- no gledališče mora biti moralna last vseh Slovencev in bi moralo gledati na to, da si pridobi dovolj zvestih prijateljev, na katerih stalen obisk bi mo- glo računati. K temu bi se moglo delno priti po zgolj organizacijski plati, saj bi marsikdo šel, če bi ga kdo spomnil na predstavo. Še važnejše pa je, da si Narodno gledališče ne nakopava neprijateljev. Zato mora že enkrat najti svoj pravi duhovni obraz, da bo vedelo, kaj je prav in kaj ni prav, kaj sme priti na repertoar in kaj ne. Kadar bomo prišli od vsake, pa prav vsake predstave Narodnega gleda- lišča zadovoljni, z občutkom, da smo videli nekaj lepega, ne samo igralsko, ampak tudi vsebinsko, te- da bomo z njim zadovoljni in bomo rekli: »To gleda- lišče je pa res naše gledališče. Lepo je bilo. Pojdi še ti pogledat, ne bo ti žal!«

Fr—

Petdesetletnica Edvarda Kocbeka

Pred kratkim je obhajal petdesetletnico pesnik in pisatelj Edvard Kocbek, ki spada med najizra- zitejše in najpomembnejše predstavnike moderne slovenske literature in kulture. Rodil se je pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Po prvi svetovni vojni je bil eden najvidnejših pobudnikov križarskega mladins- kega gibanja v slovenskem kulturnem življenju.

Leta 1934 je izdal pesniško zbirko Zemlja, s katero se je na mah uvrstil med najpomembnejše in naj- modernejšie slovenske pesnike. Njegovi prosti verzi v izbranem jeziku dehte po zemlji in toplem živ- ljenju slovenjgoriških vasi. Leta 1936 je napisal znamenit članek proti španskemu fašizmu, s kate- rim je povzročil krizo katoliške leposlovne revije Dom in svet. S svojimi prijatelji je odrekel sode- lovanje pri njej. Oboje je bilo povod za ostro lo- čitev duhov med mlajšo katoliško inteligenco. U- stanovil je s prijatelji lastno revijo Dejanje, ki je igrala pomembno vlogo v slovenskem kulturnem življenju do leta 1941. Takrat se je s krščansko- socialistično skupino vred takoj odločil za sodelo- vanje v boju proti okupatorju. A v vojnih letih je tudi dokazal, da je umetnik le redko tudi do- ber politik. Po vojni je opravljal nekaj časa vidne politične funkcije, zadnja leta pa živi odmaknje- no od političnega in dnevnega dogajanja. Posveča se bolj literarnemu delu. Leta 1949 je objavil prvi del svojega partizanskega dnevnika Tovarišija, ki spada med najzanimivejše knjige med vso ev- ropsko literaturo o drugi svetovni vojni. Če bi bila napisana v kakem razširjenem jeziku, bi bila go- tovo doživela že številne prevode. Leta 1951 pa je izdal zbirko novel Strah in pogum, tudi s parti- zansko tematiko, ki je vzbudila zaradi svojega ne- konvencionalnega značaja izredno ostro, a tudi do- brodejno polemiko v slovenskem kulturnem življe- nju, v katerem je imel vedno vlogo katalizatorja kakor nihče drugi.

M. Z.

VIJOLICA FONDA je mlada tržaška pisateljica- srednješolka, ki jo poznamo iz Literarnih vaj. Nje- na novela Marika je bila priobčena v tržaški kul- turni reviji Sidro. Sedaj smo zasledili njeno ime tudi že zunaj meja ožje domovine: ljubljanska Te- denska tribuna je objavila 21. oktobra t. l. njeno krajšo novelo z naslovom Jože.

Mladi pisateljici želimo mnogo uspeha. Od nje si obetamo še mnogo lepših spisov.

VZGOJNI KOTIČEK

SIROTE

Spominjam se dogodka, ki mi bo ostal ne- izbrisen v spominu. Navzoč sem bil ob smr- ti matere treh nedoraslih otrok. Oče je umrl dve leti pred tem v nekem nemškem tabori- šču.

Mati je umirala, a ni mogla umreti. Nje- na roka je počivala na rami najstarejše enajstletne hčerke, kakor da bi ji zadnjikrat naročala: »Skrbi za mlajša!« Njene stekle- ne oči so v smrtnih krčih blodile od otrok do nas prisotnih in nemo prosile: »Ne zapu- stite mojih otrok, usmilit se jih!« Po ha- dem trpljenju je revica izdihnila.

Ko sem naslednji dan gledal ob odprtem grobu tri zapuščene sirote, sem v globini du- še doumel vso bol ubogih otrok brez staršev.

Družinica, ki je nekoč živila v sreči in ve- selju, je bila razbita: oče in mati v grobu, otroci pa pri tujih ljudeh.

Nekaj let kasneje sem srečal starejšo de- klico na materinem grobu prav na dan vseh

mrtvih. Šopek jesenskih cvetlic je položila na grob in prižgala tri svečke.

Vsa skrušena in objokana mi je potožila: »Pri tujih ljudeh se mi ne godi slabo, le brata in sestro hudo pogrešam. Zelo rada bi tudi obiskovala gimnazijo, pa ne smem. Če bi ne bilo brata in sestrice, bi si želela umreti.«

Deklica v štirinajstem letu obupa nad živ- ljenjem in si želi smrti. Ali se morete zamis- liti v njeno bol? Nič veselja, nič ljubezni, nobene otroške razigranosti! Taka je usoda večine otrok brez staršev.

Če opazimo, da je otrok pri tujih ljudeh zapuščen, ali pa, da ga izkoriščajo, preskrbi- mo mu tako družino, kjer bo deležen vsaj del tiste ljubezni, ki jo je bil deležen pri svo- jih starših. S takim ravnanjem bomo dvig- nili otroka in ga postavili v vrsto njegovih sovrstnikov. Zopet bo imel veselje do dela, do življenja in do vsega, kar je lepega in ko- ristnega na svetu.

GOSPODARSTVO

PO VRENJU MLADEGA VINA

Ko konča tiho vrenje, ker je v mladem vinu izginil sleherni sladkor, prestanemo z umetnim dovajanjem toplote, to je s kurjenjem peči. Vino se bo začelo takoj čistiti, kar pomeni, da se sprostijo vsi snovi, ki ga delajo motnega. Dotične snovi se vležejo med drožje. Sem spadajo morebitni ostanki lupin, ostanki od žveplanja grozdja, ne več potrebne kvasnice ali kipelne glivice, razne klejaste snovi, beljakovinske sestavine, nekatere rudninske spojine itd.

Visoka toplota zadržuje čiščenje vina, medtem ko ga nizka toplota ali mrz pospešuje. Če je zunaj toplo in vlažno vreme, pustimo kleti zaprte, zato jih pa odpremo v suhem in mrzlem vremenu. Čiščenje vina bo tem hitrejša, čim nižja bo toplota. Ko mrz presune vino, se mnoge snovi, predvsem beljakovine, strdijo in pri padanju med drožje potegnejo s seboj še razne druge snovi, ki so povzročale motnost mladega vina.

Ko se vino dobro očisti, to je, postane kristalno čisto, ga pretočimo. Do tedaj pa moramo paziti, da je na sodu vedno kipelna voha ali pa, da je sod vedno poln; sode moramo torej zalivati. Če imamo na sodu kipelno voho, raztopimo v vodi pri vohi nekoliko metabisulfitov, ki razkuži zrak, ko vha v sod. Če pa vino zalivamo, moramo paziti, da zalivamo vedno z zdravim, enakim ali z boljšim vinom. Nikdar ne smemo zalivati s slabšim ali celo bolnim vinom, ker bi v tem primeru lahko prenesli bolezen na vse vino. Če pa na sodu nimamo kipelne voh in tudi ne vina za zalivanje, moramo praznoto v sodu nad vinom zažveplati, za kar potrebujemo azbestne žveplene trakce ali kolesca.

O pretakanju samem bomo še pravočasno pisali.

VRTNAR V NOVEMBRU

Vrtnar nikdar ne počiva, niti sedaj ne, ko se vsa narava bliža zimskemu počitku.

Novembra meseca lahko sejemo v pristo vrtno zemljo, seveda le v sončnih legah, peteršilj in vrtni korenček. Če je količaja ugodno vreme, sejemo še špinačo in motovilce. Seveda prideta ta dva v poštev komaj za zgodnjo pomlad.

V novembru sejemo tudi zgodnji grah, in sicer predvsem sorti »ekspres alaska« in »ekspres z dolgimi stroki« (Bountiful, Generoso). Odsvetujemo sorte, kot so »telefon« ali »senator«, ki so za setev primernejše proti koncu zime. Seveda treba tudi grah sejati samo v zavetnih legah.

V toplo gredo lahko sejemo solato in mesečne redkvice.

CVETLIČAR

bo v tem mesecu zaključil sajenje čebulnic, kot so hijacinte, tulipani, krokus, narcisi itd.

Cvetličar naj pazi, da mu ne pomrznejo čebulice gladijoli in gomolji dalij-georgin, kan in drugih. Brž ko bi se pojavila zgodnja slana in bi temperatura padla znatno pod ničlo, moramo te gomolje izkopati, osušiti na suhem prostoru, potem pa shraniti ali v šoti ali v pesku.

Begonije so zaključile cvetenje in zato jih ne zalivamo več. Brž ko listi ovenejo, odločimo vse poganjke, gomoljčke pa osušimo

in shranimo v šoti ali v suhem pesku do februarja meseca, ko jih zopet zasadimo.

KRAVA SE PRI GOBCU MOLZE

Zivinorejski izvedenec E. J. Perry z vseučilišča Rutgers (New Jersey, ZDA) je hotel natančno ugotoviti vpliv krmljenja na mlečnost. V ta namen je izbral 10 čred krav, od katerih je polovica dobivala eno krmo, druga polovica drugačno, in sicer: vsaka krava prvih 5 čred je dobila v enem letu 3.880 kg ensilaže, 1.760 kg sena in 1.742 kg močnih, z vitamini bogatih krmil. Vsaka krava je dala v letu dni povprečno 5.045 kg mleka z 209 kg maščob.

Vsaka krava drugih 5 čred je dobila na leto: 2.064 kg ensilaže, 1.642 kg sena in 1.095 kg močnih, z vitamini bogatih krmil. Krave te skupine so dale le po 3.698 kg mleka v enem letu s 136 kg maščob.

Obe skupini sta svojo krmo dobro plačali in dali dobiček, a dobiček prve skupine je bil za 65% višji od druge, četudi je znašal strošek na kravo 66 dolarjev (40.000 lir) več.

Kaj sledi iz tega? Iz tega sledi to, kar pravi naslov.

ČEBELARSTVO V ITALIJI

Po zadnji statistiki je v Italiji 79.222 čebelarjev s 573.869 panji, od katerih je dve tretjini modernih. L. 1953 je znašal pridelek medu okoli 50.000 q, voska pa 6.000 q. Cena medu je bila pri čebelarju med 250 in 300 L za kg, v trgovini za okoli 100 lir višja, če ni bil med v malih posodicah, v katerih je še dražji. Cena voska se je sukala lansko leto med 750 in 850 lirami za kg. Uvoz je znašal preteklo leto nekaj nad 15.000 q medu, največ iz Argentine, manj iz angleških kolonij, in skoraj 1000 q voska, povečini iz Abesinije, manjše količine pa iz angleških in

francoskih afriških kolonij. Izvoz medu in voska je neznaten, pač pa izvozijo italijanski čebelarji letno 15 do 20 tisoč matic, za katere dobijo približno 600 lir za vsako. Cena za popoln panj s čebelami je bila lansko leto 8 do 10 tisoč lir, za roje pa so zahtevali od 1.500 do 4.000 lir.

NAJVEČJA TRTA NA SVETU

je najbrž na Angleškem v Hampton Court Palace. Stara je 185 let, deblo ima 2 m obsega in glavni poganjek je nad 30 m dolg. Letošnji pridelek še ni znan, a pravijo, da bo rekorden, torej višji kot leta 1948, ko je presegel 900 funtov, to je 400 kg grozdja.

NEMČIJA IZVAŽA TUDI KMETIJSKE PREDMETE

Navajeni smo misliti, da Nemčija izvažala samo industrijske predmete in da nima odveč kmetijskih pridelkov ali izdelkov. Temu pa ni tako. Letni izvoz kmetijskih izdelkov oziroma pridelkov cenijo danes na več ko 60 milijard lir. To so: mesne konzerve, oljate pogače, hmelj, pivo, krompir, alkohol, likerji in celo vino. Izvozi ga za okoli 2 milijardi lir. Kljub temu uvaža Nemčija več kmetijskih pridelkov, kot jih izvažala.

OBVESTILO BIKOREJCEM

Nase živinorejce obveščamo, da bo zadnje dni novembra in prve dni decembra redni jesenski pregled bikov zaradi njih potrditve. Zakon namreč ne dovoljuje njih reje, če nima za to živinorejec pismenega dovoljenja.

Vsi lastniki bikov, starih decembra 10 mesecev, morajo do 27. novembra nasloviti prošnjo na Komisijo za potrditev bikov pri Kmetijskem nadzorništvu v ul. Ghega 6-I.

Enako prošnjo morajo vložiti lastniki že potrjenih bikov, kajti njih dovoljenja zapadejo prihodnjega decembra.

Potrebna pojasnila prejme vsakdo na sedežu omenjene komisije ali pa telefonično pod št. 38673. — Kmetijsko nadzorništvu v Trstu.

Sportni bregled

V pusti jesenski nedelji so odigrali VII. kolo italijanskega nogometnega prvenstva. Kot vreme tako je bil pust tudi nedeljski nogomet. Edini enajstoričnik, ki sta pokazali vsaj malo življenja, sta bili Roma in Torino. Obe sta namreč na tujih igriščih prepričljivo zmagali. Poražena nasprotnika Inter in Lazio pa sta pokazala, kako se nogomet ne igra. Inter, dvakratni zaporedni italijanski prvak, se je sprl s srečo in se je počasi sprijaznil z resnico, ki je naslednja: bili smo dve leti silno domišljivi, čeprav smo nogomet slabo igrali, a vseeno smo bili »kampioni«. Resnično, ta enajstoričnik je igrala v začetku vsakega prvenstva precej ofenzivno, tako da je dosegla 2 točki, potem pa je igrala defenzivno in izšla skoraj vedno z neodločnim rezultatom. Ali bolje rečeno, samo na svojem igrišču je upala na 2 točki, izven doma pa vedno na 1. In to ji je dvakrat uspelo. Kar se pa tiče Lazia, je prava uganika: De Fazio, Fuin, Sentimenti V., Parola, Burini, Vivolo, J. Hansen, sama slavna imena, a vendar nič uspeha. Zdi se, da ti slavni igralci Lazia danes ne posedujejo drugega kot slavno preteklost in pa precejšnjo starost. Zato tudi toliko presenečenj.

Milan pa triumfira, kjer koli in kadar koli se pojavi. V Bologni je prepričljivo premagal domačo enajstoričnico samo z 10 igralci. Igralca Milana Maldinija so Bolonjci že v začetku onesposobili za »vsako uporabo«. Toda Schiaffino je bil »velik« in je rešil čast belo-črnih. Zdi se, da je letošnje prvenstvo končano, ker je že znan zmagovalac.

Triestina pa v resnici ne ve, kaj bi rada. Zopet so igrali kot začetniki in niti povprečne Genove niso mogli odpraviti. Izgubili so zopet dve dragoceni točki, ki bi jim prihranili v bodoče velikanske skrbi.

Najboljši element današnje Triestine je nedvomno Beloni, ki ga že imenujejo »bodoči plavik«. Pri Beloniju opaziš osebno obvladovanje žoge, sigurnost in — kar je najvažnejše — izredno poštovanost.

Genova je zaslužila neodločen rezultat. Tehnično so igrali neprimerno bolje kot domače moštvo. Odlikuje jih izredna hitrost, popolno obvladovanje igrišča, hitri in kratki predloži in pa skladna skupna igra.

Z 48. dirko po Lombardiji so v Italiji zaključili uradno kolesarsko sezono. V hudem finalu z Magnijem je zmagal 35-letni Fausto Coppi. Verjetno bo ta zmaga Coppiju veliko koristila na športnem in finančnem področju. Kakor je znano, je Coppi v tem letu doživel številne športne poraze, a tudi zmage v privatnem življenju, ki pa so ga precej stale. S to dirko je priplavala nova kolesarska zvezda, mladi Aldo Moser iz Bocna.

Na enomesečni turneji po Japonski je nemška lahkoatletska reprezentanca dosegla velike uspehe. Fuetterer, evropski zmagovalac na 100 m in 200 m, je na Japonskem dvakrat uradno izenačil svetovni rekord na 100 m v času 10,2. Ta čas je verjetno skrajna meja človeške sposobnosti. Fuetterer je danes edini Evropejec in četrti belec, ki je dosegel ta rekord. Velja že namreč pravilo: ni hitrejših od črncev. Ti slavni črnci so sledeči: Owens, La Beach, Bailey in Matcalf. Bela imena, ki so dosegla čas 10,2, so: Paddock, Davis in Hogan, vendar časi zadnjih dveh niso bili uradno priznani. Trenutno pa je Fuetterer edini Evropejec in belec obnem, ki preteče 100 m v času pod 10,4. Obnem pa je na Japonskem dosegel nov evropski rekord na 200 metrov v času 20,8, ki ga je dosedaj držal njegov sodržavljani Koernig (1928). Fuetterer je torej najhitrejši Evropejec in najhitrejši belec vseh časov. Star je 23 let in je tip mišičastega človeka, nasprotno od tradicionalnih »sprinterjev«, ki so bili vedno suhi in živčni.

ZA NAŠE NAJMLAJŠE

Tarzan, sin džungle

št. 24

Jane je planila k Esmeraldi. Pritisnila ji je samokres na srce in zaprla oči — a v tem je levinja Sabor strahovito zarjavela. Jane se je zdrznila, se ozrla po zveri in nastavila orožje na lastno sence.

Sprožila ni. Strme je gledala, kako je nekdo vlekel zver nazaj skozi okno; nato je v mesečini zagledala glavi dveh mož. Tarzan je zgrabil levinjo za rep in jo z vso silo potegnil iz kože.

right. 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved

Ko je bila zunaj, je pustil rep in skočil levinji na hrbet. Njegove silne roke so počasi nagibale njeno glavo niže in niže. Se en nadčloveški napor — in Sabori se je zlomila hrbtnica!

Tarzan je bil koj na nogah. Clayton je sedaj drugič slišal divji opičji krik zmagovalja. Stekel je k Jani, ki je klicala na pomoč, ter jo potolažil. Vrnila sta se k zveri, toda o rešitelju ni bilo več sledu.

Tarzan je poiskal Janinega očeta, ga spremil do kože in nato zopet zginil. Esmeraldi se je ob levinjinem smrtnem kriku vrnila zavest. Pripovedovali so si doživljaje in govorili o skrivnostnem divjaku.

Ob prvem svitu so se malo pokrepčali. Profesor je ugotovil, da so okostja ostanki belih ljudi. Na enem prstu je našel zlat obroček. Ko ga je Clayton zagledal, je vzkrilnil. Videl je grb lordske rodbine Greystoke!

Copyright, 1929, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved

V neki knjigi je Jane našla ime Greystoke. Spoznali so tako, čigava sta bila okostnjaka, in ju spoštljivo pokopali. Profesor je dognal, da koščice v zibelki niso človeške. Tarzan je z drevesa opazoval pogreb.

Občudoval je Janin mili obraz in njeno ljubko postavo. Cutil je, da bi jo moral nekdo varovati. Esmeralda se je slučajno ozrla proti zalivu. Zavpila je in pokazala na ladjo, ki je plula po širokem morju.

Skrivnost

D^{RJA} FU-MANČUJA

ROMAN - Spisal: Sax Rohner - Prevedel: A. P.

»Mcj Bog!« sem zavpil, »kaj pa je to?«

Nekaj je skočil z vrha knjižne omare, šlo tiho čez preproge in knjige in je kot zlata lisa smuknilo iz knjižnice. S plašnimi očmi sem zrl za tistim. Nadzornik Weymouth se je suho zasmejal.

»To je mladi puma ali nekaj takšnega, doktor,« je dejal. »Ta hiša je polna presenečenj — in skrivnosti.«

Njegov glas ni bil čisto miren, se mi je zdelo, in skrbno je zaprl vrata, preden je nadaljeval.

»Kje je on?« je rezko vprašal Nayland Smith. »Kako se je zgodilo?«

Weymouth se je usedel in si prižgal cigaro, ki sem mu jo ponudil. »Menil sem, da bi hotela zvedeti, kako je prišlo do tega, kolikor mi je znano — preden si ga ogledate.«

Smith je prikimal.

»Prav,« je nadaljeval nadzornik, »mož, ki ste ga poslali sem, je zavzel svoje mesto zunaj na cesti, od koder je lahko pregledal vra-

ta. Videl niti čul ni ničesar, dokler se ni ob pol enajstih pojavila neka mlada dama in šla noter.«

»Mlada dama?«

»Miss Edmonds, strojepisica sira Lionela. Opazila je, ko je prišla domov, da je njena torba z denarnico izginila, in vrnila se je, da bi videla, ali je ni pustila tu. Napravila je hrup. Moj mož, ki je s ceste slišal hrup, je šel v hišo. Potem je zdirjal ven in nas po telefonu poklical. Prišel sem in nato neutegoma brzojavil po vas.«

»Pravite, da je slišal hrup. Kakšen hrup?«

»Miss Edmonds je dobila hud živčni napad.«

Smith je korakal po sobi, bil je ves razburjen.

»Opišite, kaj je videl, ko je vstopil!«

»Videl je strežaja črnca — v tej hiši ni ne enega Angleža — ki se je trudil, da bi pomiril dekle v veži, medtem ko sta se en Malajec in še neki drugi barvanec tolkla po čelu in tulila. Nič jasnega ni mogel spraviti iz njih; zato se je sam lotil raziskavanja. Položaj stavbe si je bil že prej ogledal; potem je ob soju luči v nekem oknu spoznal v pritličju lego delovne sohe; tako se je podal, da si ogleda vrata. Ko jih je našel, je videl, da so od znotraj zaklenjena.«

»No, in?«

»Šel je ven in okrog do okna. V oknu ni nikakega zastora, da se iz grmovja lahko vidi v ropotarnico, ki jo imenujejo delovna soba. Pogledal je noter, kakor je brzkone pred njim storila Miss Edmondsova. Kar je videl, mu je dalo razlago za njen živčni napad.«

Oba s Smithom sva ga napeto poslušala.

TEDENSKI KOLEDARČEK

5. novembra, petek: Caharija — Savina
 6. novembra, sobota: Lenart — Ratislav
 7. novembra, nedelja: Engelbert — Zdenko
 8. novembra, ponedeljek: Bogomir — Neživ
 9. novembra, torek: Božidar — Sebislav
 10. novembra, sredo: Andrej — Golobica
 11. novembra, četrtek: Martin — Višnjica

VALUTA — TUJ DENAR

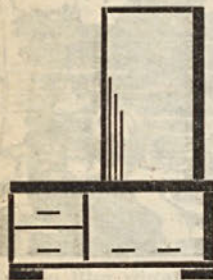
Dne 4. novembra si dal oz. dobil za:

ameriški dolar	628—630	lir
avstrijski šiling	23,25—24	lir
100 dinarjev	90—95	lir
100 franc. frankov	163—178	lir
funt sterling	1660—1680	lir
pesos	21—22	lir
nemško marko	145—147	lir
švicarski frank	146,75—147,25	lir
zlato	720—722	lir

Za zdravje in dober okus

Radenska voda

Uvoznik in glavna zaloga
**ZADR. KONZORCIJ TRGOVCEV
 Z JESTVINAMI**
 Trst, Valdirivo 3 - Tel. 35-034

TOVARNA

Prinčič

**KRMIN - CORMONS
 TELEFON ŠT. 32**

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje, i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

RADIO TRST II

Nedelja, 7. novembra ob 8.45: Kmetijska oddaja. 9.30: Vera in naš čas. 13.00: Glasba po željah. 17.00: Koncert moškega zbora s Proseka. 21.15: Musorgski: BORIS GODUNOV — 1. in 2. dejanje.

Ponedeljek, 8. novembra ob 13.30: Slovenski motivi. 19.00: Mamica pripoveduje. 21.45: Književnost in umetnost. 22.00: Musorgski: BORIS GODUNOV — 3. in 4. dejanje.

Torek, 9. novembra ob 13.00: Glasba po željah. 19.00: Sola in vzgoja. 21.00: Radijski oder — Pírandello: MALO PREMISLI, JURČEK, komedija v 3 dejanjih. 23.00: Chopinove skladbe.

Sreda, 10. novembra ob 19.00: Zdravniški vedež. 20.05: Moški oktet. 21.00: Aktualnosti. 22.00: Književnost in umetnost. 22.15: Gershwin: Amerikanec v Parizu.

Četrtek, 11. novembra ob 13.30: Jugoslovanski motivi. 19.00: Mamičina povestica. 21.00: Dramatizirana zgodba. 22.30: Musorgski: Sest samosplov za sopran in orkester.

Petek, 12. novembra ob 13.00: Glasba po željah. 18.17: Enesco: Romunska rapsodija. 21.00: Tržaški kulturni razgledi. 21.15: Koncert tenorista Renata Kodermaca. 22.15: Cajkovski: Labodje jezero.

Sobota, 13. novembra ob 13.30: Vokalni oktet. 16.00: Oddaja za najmlajše. 19.00: Pogovor z ženo. 20.05: Zbor Slovenske filharmonije. 22.00: Paganini: Koncert za violino in orkester.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 40. Vem, da se sedaj sade čebulice hiacint, a s temi nimam prave sreče. V oknih cvetličarskih izložb vidim krasne, močno razvite cvete, medtem ko imajo moje nizke, med liste stisnjene, četudi kupim originalne holandske čebulice. Kje tiči vzrok?

Odgovor. Vzrokov je lahko več. Predvsem ne sadi hiacint v nove cvetlične lonce, temveč v dobro oprane stare. Če rabiš nove, drži jih prej par dni v vodi. Važna je tudi zemlja. Za čebulice sploh je najboljša rodovitna zemlja iz toplih gred, kompost, stara zemlja izpod kupov drv, zemlja izpod gnoja oziroma okoli gnojšč, zemlja iz starih gnilih drevnih panjev. Tako mastno zemljo premešamo z eno tretjino drobnega peska. Glavni vzrok, zakaj ostanejo cveti nizki in med liste stisnjeni, tiči pa v tem, da se niso čebulice dobro vkoreninile v loncih. V ta namen je potrebno lonce z vsajenimi čebulicami zakopati v zemljo, tako da so pokriti s ped debelo plastjo zemlje. Če nimate vrta, morate lonce postaviti v klet oziroma v temen prostor (pokrit zaboj) in jih tam zopet zasuti z zemljo ali peskom. V nekaj mesecih se bodo čebulice dovolj ukoreninile in tedaj jih postavi na toplejši prostor, naj-

bolje med dvojna okna. Tu moraš lonec pokriti z drugim praznim loncem ali pa s klobučkom iz lepenke (kartona). Pokrivalo odstrani, ko doseže cvet višino 4—5 cm. Seveda moraš tudi zmerno zalivati.

Vprašanje št. 41. Kaj je v živinoreji »krmna enota«?

Odgovor. Krmno enoto so vpeljali danski živinorejci. Enota je krmna vrednost enega kg ječmena. Ta je bil izbran kot mera, ker je po sestavi skoraj vedno enak. Pri senu ni tako. Njegova sestavina je odvisna od suhih ali močvirnatih leg, od različne sestave trav in drugih krmilnih rastlin, od gnojenih ali pustih površin itd. Če pravimo, da neko seno ima v 100 kg 25 krmnih enot, vemo, da 1 kg takega sena vsebuje 1/4 krmne enote in da so potrebni 4 kg za krmilno vrednost 1 kg ječmena. Če rečemo, da imajo pšenični otrobi 75% krmnih enot, je potrebno za kritje ene krmne enote (=1 kg ječmena) 1,3 kg pšeničnih otrobov (1,3 × 0,75). Ko vemo, koliko krmnih enot vsebuje krma in koliko jih potrebuje žival, lahko določimo količino krme, ki jo je treba živali dati.

Vprašanje št. 42. Pridelal sem 800 litrov belega vina. Ko je bilo še na tropinah, sem mu pridal na vsakih 100 litrov 2 g metabisulfit. Do sedaj vino še ni izgubilo duha po njem. Kaj naj ukrenem?

Odgovor. Mislimo, da ni kriv metabisulfit, saj ste ga dali v vino le malo količino. Menimo, da je bil sod nepravilno zveplan ali pa ga niste pred uporabo dobro prečistili in je zato ostal prepojen z žveplom. Kaj vam je storiti? Počakati morate, da vino neha vreti (če že ni) in ga nato prezračiti (pretočiti). Druge pomoči ni. Ne pozabite oprati soda!

Iz Gorice

ZIMSKI VOZNI RED ZA AVTOBUSE

(Za Standrež, Sovodnje in Rubije)

Odhod s Travnika v Standrež. Ob delavnikih: 7.30, 8.15, 8.40, 10, 11, 12.40, 13.30, 15.20, 16.40, 18, 19.10, 20.30.

Odhod s Travnika v Sovodnje: 7.30, 8.15, 11, 13.30, 19.10.

Odhod iz Standreža v Gorico: 7.10, 7.40, 8, 8.50, 10.20, 11.40, 13.15, 14.40, 15.40, 16.55, 18.10, 19.40, 20.45.

Odhod iz Sovodnj v Gorico: 7, 7.50, 8.50, 11.30, 14.30, 19.30.

Odhod s Travnika v Standrež ob praznikih: 8.40, 10, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21.

Odhod s Travnika v Sovodnje: 14, 15, 17, 19, 21.

Odhod iz Standreža v Gorico: 8.50, 10.15, 13.20, 14.40, 15.40, 16.30, 17.40, 18.30, 19.40, 20.30, 21.40.

Odhod iz Sovodnj v Gorico: 14.30, 15.30, 17.30, 19.30, 21.30.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Med šaro na tleh je na boku ležala egiptovska skrinja za mumijo, čez njo pa je ležal z licem navzdol in z rokami naprej sir Lionel Barton.

»Ti moj Bog! Da. Dalje!«

»V sobi je gorela le ena namizna svetilka, ki je stala na stolu in sijala naravnost nanj, ker je metala svetlobni krog prav na tisto mesto.« Nadzornik je z rokama pokazal veličino svetlobnega kroga. »No, ko je mož vlomil šipo in odprl okno ter splezal noter, je opazil še nekaj, kakor pravi.« Prestal je.

»Kaj je opazil?« je hlastno vprašal Smith.

»Nekako zeleno meglo, sir. Pravi, da se mu je zdela živa. Plazila se je po tleh, nekako v višini enega čevlja, in sicer stran od njega proti nekemu zastoru na drugem koncu študijske sobe.«

Nayland Smith je uprl pogled v govornika. »Kje je prvič videl zeleno meglo?«

»Pravi, da se mu je zdelo, da je prihajala iz skrinje za mumijo.«

»Da, in dalje?«

»To je še dobro, da je splezal skozi okno potem, ko je bil tisto ugledal. Preobrnil je telo, in sir Lionel je bil videti strašen. Bil je mrtev. Potem je Croxted — tako je možu ime — šel do tistega zastora. Za njim so bila steklena vrata — zaprta. Odprl jih je; držala so v nekako shrambo — se pravi v izbo, ki je bila od tal do steklenega stropa natlačena še z drugo ropotijo. Notri je bilo temno, vendar pa je prihajalo dovolj svetlobe iz delovne sobe — ki pa je v resnici soba za bivanje — ko je privl vse svetilke, da bi si še enkrat

natančneje ogledal tisto plazečo se meglo. Tam držijo tri stopnice dol. Na stopnicah je ležal mrtev Kitajec.«

»Mrtev Kitajec!«

»Mrtev Kitajec!«

»Ali ju je zdravnik pregledal?« je nadaljeval Smith.

»Da, neki tukajšnji zdravnik. Bil je ves zmeden, to sem opazil. Zakaj trikrat si je z izjavo samemu sebi nasprotoval. Sicer pa ni potrebno nikako drugo mišljenje — preden ne pride mrliški oglednik.«

»Pa Croxted?«

»Croxted je obolel, Mr. Smith, in so ga morali s taksijem spraviti domov.«

»Kaj mu je bilo?«

Detektivski nadzornik Weymouth je dvignil obrvi in skrbno otresel pepel s cigare.

»Vzdržal je bil, dokler nisem prišel, mi povedal svo zgodbo in se kar onesvestil. Dejal je, da ga je, tako se mu je zdelo, v shrambi nekaj pograbilo za vrat.«

»Ali je to mislil dobesedno?«

»Tega ne vem. Prav tako smo morali poslati domov tudi dekle.« Nayland Smith je ves zamišljen mečkal svoj levi uhelj.

»Ali ste si ustvarili kako razlago?« je nenadoma vprašal.

Weymouth je skomignil z rameni.

»Niti ene, ki bi pojasnjevala zeleno meglo.« je odvrnil. »Ali gremo zdaj noter?« Šli smo skozi asirsko vežo, kjer je bila zbrana vsa prepadena služinčad. Bili so štirje. (Nadaljevanje)